

2de Aarg.

1878.

16de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af K. Thronsen.

31te December — 24de Hefte.

Decorah, Iowa

B. Anundsen, Bog- og Accidents-Trykker.

1878.

For Hjemmet,

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning,
begynder med 1878 sin 9de Aargang.

Det indeholder et afvejlende og omhyggeligt udvalgt Læsestof bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyr- og Planteliv, samt

Fortællinger, Digte og Blandinger.

Det udkommer med 2 Ark i Omflag 2 Gange om Maanedn (15de og 30te) og koster \$2.00. (til Norge og Danmark \$2.50) om Aaret i Forud. Termen er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Pengene sendes helst i Money Order, Drafts, (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behøve at melde sig snarest muligt. Denne Aargang kan faaes fra No. 1.

Adresse: K. Thronsen, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Vedkommende er paa alidelig.

ST. OLAF'S SCHOOL,

en luthersk Højskole for Gutter og Piger,

Northfield,

Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedn) og for en Termin i Forhold. Kost billig.

Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

T. Mohr, Northfield, Minn.

Ældre Bind af For Hjemmet

11te Bind (1876. I) se 3die Side af Omflaget.

12te Bind (1876. II) indeholdende de interessante Fortællinger Pleiedatteren og De to Blinde, samt meget andet interessant Læsestof tilsendes portofrit for \$5 Cts., begge disse Bind for \$1.25.

13de Bind (1877. I) indeholdende de fortrinlige Fortællinger Alpeflokken, Mod Himlen (Forfatterindens Ungdomshistorie), Dallen paa Amerika, En Gut fra Londons Gader, saavel som flere mindre Fortællinger, den interessante biographiske Skildring Karl den 12te i Norge, benimed 30 andre større og mindre Artikler, adskillige Digte, 15 Gaader og 116 Blandinger tilsendes portofrit for \$1.00

14de Bind (1877. II) indeholdende sidste Hæfte af Fortællingen Mod Himlen (Forfatterindens Husler), Fortællingerne Djeveljæren, Alene, En Julaften paa Guaracas samt meget andet fortrinligt Læsestof tilsendes portofrit for \$1.00, begge disse Bind for \$2.00.

15de Bind (1878. I) indeholdende 1ste Hæftedel af den interessante Skildring "Bisshop Ashton eller den nye Robinson", Martyren i St. Andrews, Jacob Fint's Reise, Artikledes, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00. Alle 5 Bind pr. Exemplar for \$3.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Ekstrsider, Titellad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: K. Thronsen,

Drawer 14, Decorah, Iowa.

For Hjemmet,

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

9de Aarg.

31te December 1878.

24de Hefte.

Kirkelige Sæder og Skikke i Norden i den katholske Tid.

(Efter "Læsning for Folket").

Den katholske Kirke lærte og lærer at ære og tilbede Helgener og paafalde deres Hjælp og vende sig til dem i al Nød. Saadanne Helgener var hellige Mænd og Kvinder, som man mente havde opnaaet en saa høi Grad af Hellighed, at de med sin Hellighed ogsaa kunde hjælpe Andre, at de kunde meddele Andre af sin Overflod. Egentlig skulde vel Helgenerne ifølge Kirkens Lære kun være Mellemmænd mellem Synderen og Gud, at man derfor kun skulde anraabe om deres Forbøn hos Gud og Frelseren. Men i Almindelighed brød man sig lidet om denne de Lærdes Fortolkning og deres Udskillelse mellem "Paakaldelse" og "Eilbedelse", hvilken sidste kun skulde vises Gud. Over alle Helgener tronede Jomfru Maria, "Guds Moder", "Himmeldronningen"; Afguderiet med hende dreses saa vidi, at der endog paastodes, hun var undfangen uden Synd, en Lære, som dog først af Pave Pius den

Niende er ophøiet til Kirkelære. Dernæst St. Peter, St. Paulus og i Norden især St. Olaf og St. Sunniva foruden en uendelig Masse andre. Hver Dag havde sin Helgen, hver Sygdom sin, hver Haandtering og ethvert Arbejde sin. Enhver baade Høi og Lav havde sin Skyrabelgen, til hvem han vendte sig især med sine Bønner, og af hvem han ventede Beskyttelse. Kort sagt, Afguderiet blomstrede inden Kirken ligesaa frodigt som i det fjærne Indien. Der findes neppe nogen Lære, som sammensmeltede saaledes med Folkets Sæder og udprægede sig saaledes i hele deres Liv som Læren om Helgenerne. Man kunde være ligegyldig for mange af Kirkens Bud, tvivle paa mange af dens Læresætninger, men for Kirkens Helgener var man sjelden ligegyldig og var saa langt fra at tvivle, at tværtimod Troen paa Helgenerne og Tilliden til deres Hjælp længe overlevede den katholske Kirkes Fald

og var en af de Forestillinger, Reformationen havde vanskeligt for at udrydde. Lige til den sidste Tid har Troen paa Sankt Olaf vedligeholdt sig i fjærne Dale og affidesliggende Bygdelag i Norge. Heraf kan det ogsaa sees, hvorledes Folket havde tilegnet sig i sit inderste Hjerte Kirkens Lære om Helgenerne, hvorledes den paa det Indeiligste var sammenvojet med deres hele aandelige Liv og Tænkesæt. Skulde man høitidelig beskræfte sit Udsagn, var det ei nok at nævne Guds Navn; man søiede gjerne til en Helgens. Saaledes hed det t. Ex.: Saa sandt hjælpe mig Gud og Sankt Laurentius eller Gud og St. Joran, Gud og St. Sunniva, Gud og den hellige Jomfru o. s. v. Naar Noget frelstes fra Rød og Waande, fik ei Gud, men den udkaarede Helgen Æren derfor. En Helgens Indgriben ansaaes aldeles uødvendig. Den danske Søhelt Severin Norby gav denne almindelige Tanke Udtryk, da han engang ved Undersretningen om, at en Mand var undkommen fra en overhængende Livsfare, udbød: "Til hvilken Helgen mon han har vendt sig?" De fleste Helgener havde en særegen Kreds, inden hvilken de især virkede. St. Mikolaus var de Søfarendes Helgen; en Pengesøse til ham søvnedes ei paa noget Fartøi, i den ofrede man ved Rejsens Begyndelse og Sturning, i Vindstille, naar Uveir truede og naar det var overstaet. St. Gørran var de tapre Ridderses udkaarede Helgen, men tillige de Spedalkes. St. Jakob var Helgen og Beskytter for de Valfartende. Den hellige

Jomfru vaakaldtes af Kvinder, som var i Barnsnød. St. Lucia hjalp mod Dienvørk, St. Sebastian mod enhver Fare, blot man lod læse en Messe for ham o. s. v. Stundem var man tvivlsraadig om, hvilken Helgen man helst skulde paakalde. Da fastede man Lod mellem dem, hvorved man kom ud af Forlegenheden og tillige undgik at støde Noget, som ellers kunde anse sig forbigaaet. Saaledes fortælles der om et Tilfælde, da man ved et Sygeleie valgte mellem 30 Helgener; Lodden faldt da 3 Gange paa en og den samme, og da kunde man ei være i Tvivl om, hvem der kunde og vilde hjælpe den Syge.

Foruden Helgenerne vistest den samme guddommelige Ære ogsaa deres Efterladenskaber eller, som man med et fremmed Ord benævnte dem, Relikvier. Af saadanne Relikvier eller, som de ogsaa kaldes, "Helligdomme" fandtes der en overordentlig Mængde. Der var knapt en Landskirke, nok saa liden, uden den havde sine. Endnu den Dag idag bændes det stundom, naar gamle Kirker ombygges eller istandsættes, at man støder paa smaa Skrin med Helgenlevninger og en liden Pergamentstrimmel, paa hvilken Helgenens Navn findes angivet. Thronbjerns Domkirke eiede saaledes Hellig Olafs Legeme nedlagt i et herligt udsmykket Sølvskrin. Uvsala Domkirke eiede (og eier for Resten endnu) Levningerne af Svenskernes Sktshelgen Kong Erik, hvilke ligeledes forvaredes i et prægtigt Skrin. En svensk Erkebiskop sendte i 1497 en Rygbivivel af denne Kong Erik til Amsterdam, en Gave,

hvorover man i Holland høiligen glædede sig. Badstena Kloster havde dernæst en stor Skat af Helgenben, hvoraf det endog kunde sende Stykker, som modtoges med Taknemmelighed, til England. Det var ikke nødvendigt, at Helgenernes Ben skulde være indenlandske; de vare lige kraftige, fra hvilken Kant af Verden de kom. Iser var Rom en rig Guldgrube af saadanne kostelige Skatte; her tilvirkedes endog fuldkommen haandværksmæssig "Helligdomme" i Mængde, som man i vore Dage eftergjør Oldtids-sager og sælger dem med stort Held til kunstelskende Reisende. Biskov Høskuld i Stavanger, der indviedes i Rom 1513, hjemførte 8 særstille "Helligdomme", hvormed han forøgede sin Domkirkes allerede før store Rikdom paa saadanne Skatte. Kristian den Første gjorde under sit Besøg i Rom en rig Høst. Han havde allerede før samlet en god Del, saa han kunde skænke det af ham grundlagte Hellig tre Kongers Kapel i Roskilde (1467) et Rjæveben af St. Anna, et Stykke af Kristi Kors og nogle Draaber af Kristi Blod (!!).

Da saaledes hver Kirke, hvert Kloster og Kapel havde en eller anden Relikvie, blev allerede hermed Antallet ganske anseeligt, men det voger til det Utrolige, naar man ser den forbausende Mængde, hvoraf enkelte Kirker og Klostre er i Besiddelse. Bor Frue Kirke i Kjøbenhavn eiede saa mange Relikvier, at Fortegnelsen over dem spyder 7 trykte Sider af hele Ark, og et Kloster i Roskilde saa mange, at Fortegnelsen optager 12 saadanne Sider. Dronning Kristina for-

ærede dette Kloster i 1519 ikke mindre end 22 Relikvier. Sædvanlig bestod disse af Stykker af Helgenens Arme, Ben, Fingre, Hovedskaller, Haar, Tænder, Klæder, Frelserens Kors og Tornekrone o. s. v. I de nævnte to Kirker og i Viborg Domkirke fandtes blandt Andet et Stykke af Kristi Buage og noget af det Hø, paa hvilket han hvilede; en Kap af Daniels Rappe, et Stykke af Arons Stav, et Stykke af den Sten, paa hvilken Jesus stod, da han græd over Jerusalem; lidt af Peders Skjæg og en af hans Ryghvirvler; et Stykke af de 5 Brød, med hvilke Jesus bespiste de 5000 Mand; en Lok af Jomfru Marias Haar; en af de Stene, med hvilke Stephanus stenedes; et Stykke af St. Olafs blodige Skjorte; en Kap af St. Billehads Buger; lidt af den hellige Jomstrues Mælk o. s. v. Lunds Domkirke eiede en særdeles kostelig Ting, nemlig Jomfru Marias Linned, helt og holdent, ikke blot et Stykke af det. Det havde en særdeles Kraft til at hjælpe de Kvinder, som vare i Fødselsnød, og i saadant Tilfælde begjærede Kong Kristian den Første at faa laane det til sin Gemalinde. Nogle har gjort sig den Nøie at sætte sammen de Levninger af en og samme Helgen, som fandtes opbevarede i de forskjellige Lande, og derved opdaget, at en Mængde af disse Helgener var aldeles forfærdelige Banskabninger, med flere Hoveder, utilbørlig mange Arme og Ben, en utrolig Mængde Tænder, en Snæs Fingre og derover. Man har ligeledes beregnet, at om man samlede alle de

Stykket af Kristi Kors, som findes i den katolske Kristenhed, vilde det udgjøre flere Skibsladninger. Og om den hellige Jomfrues Mælk siger Bisk. p. Peder Plade, at Maria, at dømme efter den Mæske deraf, som vistest allesteds, ikke synes at have gjort Andet i sin hele Livstid end givet fra sig Mælk til alle dem, som siden førte den omkring i hele den vide Verden. Heraf sees da, hvilken gruelig Lagn og Overtro der allesteds var her sende.

De tre nordiste Lande havde hver sin Skibsbelgen, Norge St. Olaf, Sverige St. Erik og Danmark St. Knud. Foruden disse hørte St. Sunniva Norge til, og den hellige Birgitta eller Brigitta Sverige. Men hele den katolske Kirkes Helgenstare dyrkedes ogsaa i Norden og naturligvis især Jomfru Maria. Uaalige Kirker, Kapeller og Klostre var indviende hende, og hendes Billede saaes overalt. Gudstjeneste til hendes Ære holdtes især Lørdagen, "fordi", som det hed, "den Lørdag, Kristus laa i Graven, hvilede hele Verden undtagen hun alene."

I Kirkerne fandtes der Helgenbilleder, skundom malede, ofte udskaarne i Træ og, hvis Kirken var rig, kostelig udsmyrede med stærk Forgyltning og Smykker af Guld, Sølv og Edelstene. De fleste var yderst grove og plumpe. Reforamationen feiede bort Størstedelen af dem; de blev lemlæstede, sønderslagne og brændte. Et og andet Billede er dog bleven bevaret som en Gjenstand for overtroisk Tilbedelse lige til vor Tid, hvor de har faaet en mere passende Bestem-

melse, nemlig i Oldsamlingerne at vidne om sundne Tidens Overtro. Som Exempel paa prægtige Helgenbilleder kan nævnes et i Roskilde. Det var i Legemstørrelse, staaende af Guld og Edelstene, havde tre Kroner paa Hovedet, Biskopsstav i den venstre og draget Sværd i den høire Haand. Luthers Medarbejder Bugenhagen, som saa det, siger, at det gravgivelig saar ud som en Pavedjævel og raader Kongen til at give Brøsterne et Par Læs Bed for det; thi naar det blev hugget i Stykker og lagt i Dønnen, skulde det nok gjøre Gavn for 10 Læs Bed, dersom det ei var indhult. Med Malerier var man i Begyndelsen mere staaansom. Sjællands Biskop Peder Plade, som ellers var streng nok, tillod i det Mindste, at man hængte Malerier paa Kirkevæggen, hvis det, de forestillede, kunde tjene til Dybyggelse. Alene de Malerier, til hvilke man henvendte sig med overtroisk Tilbedelse, og ved hvilke man ophængte til Tak for den ydede Hjælp Ting, der havde Hensyn hertil, saasom Krykker o. s. v., skulde borttages og brændes. Med Tiden gif det dog med Malerierne som med Billedstøtterne; de er for den allerstørste Del forsvundne.

I Forbindelse med Helgendyrkelsen stod Balsfarterne. Man troede at være sikrere paa Bønhørelse og Hjælp i aandelig og legemlig Nød, naar man kunde paaafalde Frelseren eller Helgenerne paa de Steder, hvor de havde levet og virket. At gjøre saadanne Balsfarter eller "gaa Helligdomsgang", som det i Norden kaldtes, var meget almindeligt ogsaa i Norge. Naar man led

Samvittighedsfølelse over begangne Synder, paalagde Præsten i Almindelighed som Bod at gjøre Balsfart til et eller andet Sted. Det hellige Land, især Jerusalem, Berlehem og Jordan var det helligste Sted; Tusinder drog did, og Mange lagde sine trætte Ben til Hvile paa Beien. Dernæst var Rom med Peters og Paulus's Grav og "Den hellige Fader selv" (— hermed mentes Paven) en overmaade hellig By og endmere besøgt end de først nævnte Steder paa Grund af den fortere Bei. Et Sted, som i Slutningen af Middelalderen besøgte overmaade meget, var Wilmach ved Elben i Tydssland. Man havde der efter en Ildbrand fundet 3 indviiede Brød (Hostier) ufortærede af Ilden og hver bedækket af en rød Plet. Strax begyndte man at strømme did for at tilbede "det hellige Blod." Tillsøbet blev saa stort, at Paven endog maatte forbyde Besøget i Wilmach som ugudeligt; det foranledigede nemlig, at Tilstrømningen fra Norden til Rom blev mindre, hvorved naturligvis Pavens Indtægter ogsaa formindstedes. Endog flere Konger og kongelige Personer drog til Wilmach, som Kristian den Første, Kong Hans og hans Dronning Kristina. Det var dog en Helgen i et fjærnt Land, som just i de sidste Aarti før Reformationen meget hyppig modtog Besøg fra Norden. Det var den spanske Helgen Apostelen Jakob, hvis Grav paavistes i Compostella i Galicien. Balsfarten til hans Grav omtales vel ogsaa før af og til blandt andre Reiser til fremmede Helge-

ner; men under den sidste Tid forbigaaes for det Meste de øvrige med Taushed, medens Pilegrimsvandringerne til St. Jakobs Grav Gang paa Gang omtales. Talrige Skarer drog did enten til Lands eller til Søs paa "Pilegrimsstib", uden at afstrækkes af Farerne og Besværlighederne paa den lange Færd og med den faste Fortrøstning at finde Hjælp mod det Onde, hvoraf de led, samt Forladelse for sine Synder ved den hellige Apostels Riste. At Mennesker, som ikke havde faaet nogen sand kristelig Undervisning, kunde tro, at de ved en mæisommelig Vandring og ved med bodsfærdigt Sind at bise Ræ ved en Helgens Grav kunde finde Syndsforsladelse og Hjælp mod sine Lidelser, er ikke saa forunderligt; thi til enhver Tid vil Mængden hellere tro Løgn end Sandhed. Forunderligere er det, at man kunde tro at opnaa det Samme ved at leie Andre til at gjøre en Balsfart. Men saaledes forholdt det sig dog. Dronning Margrete bestemte en stor Sum, som skulde fordeles mellem et Antal Mænd, der paatog sig i de første to Aar efter hendes Død at drage som Pilegrimme til en Mængde Helligdomme i de tre nordiste Lande, i Frankrig, England, Tydssland, Spanien, Italien og det hellige Land. Stederne er saa mange, at Fortegnelsen over dem optager en tæt trykt Side. Et andet Exempel fra den samme Dronnings Rejserid har vi i en Adelsmand, der til Bod for, at han havde slaet en Mand ihjel, og til Frelse for den Dræbtes Sjæl leiede sex Mænd

til at drage som Pilegrimme til 6 hellige Steder i Udlandet og 9 til at reise til 9 Steder i Norden. Det synes, som om en hel Del fattige Folk gjorde det til en Levevei at "gaa Helligdomsgang" for Andre. En egen Anvendelse af saadanne Pilegrimsvandringer har vi i en Dom fra 1522, hvor ved en Kvinde for Tyveri dømtes til at "gaa til hellige Steder udenlands."

Skjønt man saaledes flittigt drog til udenlandske Helgener, var der dog ingen Mangel paa hellige Steder hjemme; tværtom. Da Reisen til disse sidste var lettere, besøgtes de især af den almindelige Mand, hvorvel heller ikke de høiere Stænder holdt sig tilbage. De samme Guder, som tilbødes i Udlandet, tilbødes her de Troende og Bødsfærdige: Hjælp i legemlig Lidelse, Trøst og Husvælselse i aandelig Nød. Og disse hellige Mindre var gamle Bekjendte. Gubver var fortrolig med Helgenens Navn og Historie og havde fra Barndommen hørt omtale mangfoldige Eksempler paa de forskjellige Helligdommes mægtige Kraft; derfor var de Folket kjære, og derfor strømmede saa talrige Skarer did til visse Tider af Aaret. Om en Del af disse Steder ved vi alene, at de havde stort Ry for Hellighed og besøgtes af Mange; om andre ved vi nærmere Bested. Et af de navnkundigste Balsfarissteder i Danmark var Kippinge paa Den Falster; der fandtes ligesom i W. l. nach "nogle Draaber af Kristi Blod"; der fandtes ligeledes en Kilde, som havde helbredende Kraft. Stedet besøgtes derfor af Mange

ikke blot fra Danmark, men ogsaa fra fremmede Lande. Herom vidner de forskjellige Sorter Mynt, som de Andægtige efter sit Besøg skjenkte Stedet. De rige Skatte, som saaledes i Aarhundredernes Løb ophobedes her, fristede nemlig Kongerne til flere Gange under Navn af Laan at gribe til dem, naar de var i Pengeforlegenhed, og ved saadanne Leiligheder omtales en stor Mængde fremmed Mynt fra forskjellige Lande, og der lægges til, at der desuden fandtes megen anden ukjendt Mynt. Stedet bevarede sin Anseelse og sit Ry for Hellighed endnu mod Slutningen af forrige Aarhundrede, og især ved Midsummerstid var der et stærkt Tiløb af Menneker, som nedlagde sine Gaver paa Kirkens Alter efter at have druffet af Rilden. Ogsaa i Nærheden af Roskilde fandtes en lignende Helligdom og Kilde. Man opdagede den Aar 1402 derved, "at der flød Blod ned af Korsen i Kirken", og fra den Tid fik Stedet Ry for Hellighed. Endnu længe efter Reformationen siges Tilstrømmingen at have været stor af "gale og unge Menneker." Man lagde Penge i en særskilt Bøsse til lige Deling mellem Præsten, Kirken og de Fattige paa Stedet. De, som kom, efterat Kirkedøren var stængt, vurtede ind Pengene under Døren. Senere blev Kirken paa Regjerings Bud nedreven formedelst den Næring, den gav Overtroen, men ogsaa siden vedblev man at besøge Rilden. Om den hellige Helena fortæller Sagnet, at hendes Lig kom flydende paa en Kværnsten til Nordkysten af Sjælland, hvor

det jordeedes af Befolkningen. Tæt ved Helgenindens Grav opvældede en Rilde midt i Fløvesanden; den øvergik i Ry for sin helbredende Kraft alle andre. Over 300 Aar er hengaaede efter Reformationen, og endnu er dens Ry ei blegnet; endnu i vore Dage vandrer Friske did for at se en Levning af det gamle Fjolkeliv, som paa de fleste Steder er forsvundet, og Syge begiver sig did i Haab om Besielse fra sine Plager. I en By i Jylland var der et Billede af Jomfru Maria, som havde den underbare Egenkab at fælde Taarer paa visse Tider. Der strømmede en Mængde did, og Gaverne var saa rige, at der midt paa den jydsk Hede i en øde, lynchbevoget Egn kunde reises en pragtfuld Kirke. Paa Refor- mationstiden opdagede man, hvorledes det forholdt sig med det gædende Billede. Hovedet var indhult, og i Vinene var der anbragt en sin Nabning. Naar nu Jomfru Maria skulde fælde Taarer, faldt Præsterne Hovedet med Vand, som stode ud gennem den sine Nabning i Vinene. Den andægtige Besøgende kunde saaledes se den ene Taare efter den anden falde fra Jomfruens Dine. Men da man opdagede, hvorledes det hang sammen med dette Under, var det forbi med de talrige Besøg og dermed ogsaa med de rige Indkomster.

Om den hellige Severin, der havde en berømt Helligdom i Rye, fortæller Sagnet, at da Kong Frederik den Første lod borttage nogle Klokker fra hver Kirke for at støbe Kanoner af dem eller forbandle Malmen til Penge, forsvarede Hel-

genen selv tappert sine Klokker. Han rystede Taarnet, hvor Klokkerne hang, saa vældigt, at de, som skulde nedtage dem, frygtede for, at Taarnet skulde styrte ned, og i Forsværelse løb sin Bei. Den, som beretter dette, lægger til, at Taarnet visse vilde have styrtet ned, om man ikke havde ladet Foretagendet fare, og hvis det ei var St. Severin, som han for sin Del tror, der rystede Taarnet, maatte det være Djævelen selv; thi Sagen var aldeles vis.

Judbyggerne i de tre nordiske Lande besøgte gjensidig hverandres Helligdomme. Meget hyppig omtales Balfarter fra Danmark og Norge til St. Erik i Uosala og den hellige Birgitta i Badstena, fra Sverige og Danmark til St. Olaf i Throndhjem, fra de to andre Riger til St. Knud i Dnense og andre danske Helgener.

Ingen kunde unddrage sig Kirkens bestandige og stærke Indflydelse, og ingen god Katholik vilde det heller. Kirkeaarets Juddeling gav ei alene det kirkelige Liv, men ogsaa det daglige og verdslige et eget Præg, en egen Farve. Den lange Fastetid, da vemodfulde Psalmer i dæmpede Toner lød under Kirkehvælvingerne, da Glæden var baulyst, og i hvis sidste Uge, Dimmelugen, den mørke, stille Uge — endog Kirkesangen forstummede, udbredte Alvor og Stilhed ogsaa over Livet udenfor Kirken og dannede en starr Modsværing baade til den foregaaende Tid med sine muntre Fester og sin glade Jul og den følgende, da de lyse Minder og glade Psalmer i Kirken forenede sig med Vaarens og

Sommerens Liv og Lyst udenfor. Allerede gennem den Helgen, som enhver af Kirkens rige Forraad udfaarede til sin Skytshelgen, var et Baand knyttet mellem den Enkelte og Kirken. Ingen forsømte gjerne paa sin Helgens Dag at besøge Kirken, ofre og deltage i Gudstjenesten. Men desuden fandtes der, foruden Kirkens almindelige Feste- og Høitidsdage, hvilke var langt talrigere da end i vor Tid, i hver enkelt Kirke en hel Række af Festsdage dels til en, dels til en anden Helgens Ære, og i at feire alle disse deltog større og mindre Kredse. Paa alfare Beie og Plads høerte man stadig Klokkelæng og Psalmesang; snart fra den ene, snart fra den anden Kirke saaes et Janetog drage ud med Kors og Faue, Præsten i Høitidskrud og en Skare Andægtige med dem. Snart bevægede et Rigtigt sig raskt gennem Gaden med brændende Boglys og dæmvet Sang; snart bragtes der hellige Sakramente høitideligt til en eller anden Syg, og alle de, som mødte Toget, blottede ærbødig sit Hoved og bøiede Knæ, medens Indvaerne i de tilgrændsende Huse skyndte sig til Vinduerne med brændende Lys for at vise sin Vrefrygt og forsøge det Høitidelige. Og der saa i disse Skikke, til og med da Anledningen var alvorlig, intet mørkt eller strengt. Enhver deltog deri frivillig, det ansaaes for en god og fortjenstfuld Gjerning, og derhos var det en Forandring i det daglige, ensformige Liv. Kun skundom, under store, almindelige Ulykker, antog disse Skikke et Præg af dybere Alvor og bødserdig Søn-

derknuselse. Da saa man Skarer af Fromme vandre fra Kirke til Kirke, barfodede, i grove Klæder og under Afjungelse af Bøds- og Sørgepsalmer. Kirkeførene stod stedsse aabne og indbød ligesom Enhver til at træde ind i det dunkle Rum og forrette sin Andagt. Præster og Munk saaes overalt, de kom ofte i Borgerens og Bondens Hus og saaes der sædvanlig med Glæde; Forholdet var godt, venligt og fortroligt. Kirken fordømte vistnok og straffede en Mængde Ting; men det var heller ikke vanskeligt at vinde dens Tilgivelse. Meaneftet udfører gjerne en Mængde Ceremonier, naar det kun slipper at omvende sig for Alvor; og her heroede Alt paa det Ydre, paa Kirkebesøg, forestrebne Bønner, Messer, Balsfarter, Faste uden Deltagelse med Hjerte og Sjæl. Derfor sønderreves Baandet saa let, da Reformationen kom. Med alle Feil og Mildfarelser i den katolske Kirke, maa vi dog indrømme, at der fandtes alvorlige og oprigtige Kristne, der ivrig arbejdede paa sin Sjæls Frelse og byggede sit Haab paa Kristus som sin Frelser. Men den store Masse var nedjunken i grov Overtro og fangen i Gjerningsretfærdighed og ydre Skikke.

Kirkerne i den katolske Tid var langt pragtfuldere, langt behageligere indrettede, end de nu for det meste er. Væggene var prydede med Malerier fra den bibelske eller Kirkens Historie, udmærkede ved Farvepragt og Udsmykning af Guld. Klokkerne var blandt Kirkens vigtigste Tilbehør, og man troede, de besad en særegen Hellig-

hed. De blev salvede, indviede og døbte, hvorved der ogsaa blev indbudt Faddere. Berdseligbeden i Kirken straffe sig tilsidst endog til Kirkebygningerne. Man opbevarede i Kirken Vaaben og Krigsforudsødenbeder og ved Kysten Seil og andet Tilbehør til Skibene ligesom ogsaa Braggods, ja man holdt der Skundom Sogne øde og misbrugte endog Guds Hus til Gilder og Dandselag. — Barselkonen betragtedes i 6 Uger som uren og fik ikke komme i Kirken i den Tid. Ved sit første Kirkebesøg rensedes hun ved Bestænkning med Bievand og førtes ind i Kirken med brændende, indviede Boglys. Ved Daaben maatte der alene indbydes tre til fire Faddere, da der mellem den Døbte og Fadderne eller mellem disse sidste indbyrdes opstod et aandeligt Slægtskab, der hindrede Gyteskab mellem dem. Adelen brugte ofte at indbyde Helgener, Mænd og Kvinder; til Faddere. Jomfru Maria, St. Olaf o. s. v. nævnes ofte som Faddere. Paaskraften indviede Præsten Madsen, og Meningen var, at denne Betskyndelse skulde eie Kraft til at velsigne al Mad og Sæd for hele Aaret. En lignende Skik var den saakaldte Korsbørd, der fandt Sted om Sommeren, sædvanlig Tirsdag eller Torsdag i den anden Uge efter Trefoldighed. Paa denne Dag drog Præst og Klokker ud med Kors og Fane fra Landsby til Landsby, ledjagede af Sognekfolket, og velsignede Ager og Enge, Hus og Hjem, Folk og Fæ. Derpaa holdtes Gudsijeneske, og Menigheden ofrede Penge og Levnetsmidler. — Nadderer nød man sæd-

vanlig alene en Gang om Aaret ved Paasketider. I den stille Uge vandrede Præsten om og modtog Befolkningens Skriftemaal. Naar han var færdig i en Landsby og havde meddelt Afløsning, samlede Beboerne sig paa en af Gaardene, og en Lønde stærkt Æl, den saakaldte "Skriftetønde", toges op af Kjælderen. Dervaa drak man, og naar man herved var bleven "røri", begyndte man, siges der, "at skrifte hverandre indbyrdes." Klokkeren skaffede sig en liden Jndtægt af at gaa omkring og forevise Sognekfolket et Billede af Jomfru Maria. De Andægtige fik Lov at kysse dette og gav derfor Klokkeren en liden Godtgjørelse, som kaldtes "Kysvenge." Baarens Ankomst fejredes den 1ste Mai, da alle unge Karle i Landsbyen, prydede med Løv og Blomster, "red Sommer i By", dandsede og fornøiede sig med umaadelig Drif. Den følgende Søndag drog den samme Skare af unge Mænd ind i Kirken med sin Formand, "Maigreven", i Spidsen. Brydet med Sølbelte og andre Brydelsers gif Maigreven op til Aiteret og ofrede sin Gave, medens alle Klokker ringede; de Øvrige fulgte med Larm og Støi efter. Under Byvlypper fik man den anden eller tredje Bryllupsdag se et eiendommeligt Skuespil i Kirken. Festen sluttedes fra Bryllups- huset til Kirken; Mad og Drikke førtes did, og især maatte en Lønde stærkt Æl ikke mangle. Budeparret og Følget begav sig derpaa til Kirken, hvor man nu begyndte at drikke, støie og dandse under Trommers og Pibers Lyd, saa det gjenslød under Prælvingerne. Saa

daane Udsteielsler dadledes dog af Præsterne.

Den Tro, at Menneftet kan gjøre sig overnaturlige Kræfter og Væsenet underdanige og anvende dem til Andres Gavn eller Skade, helbrede eller meddele Sygdom, forudsætte tilkommende Ting o. s. v. har til alle Tider ogsaa blandt de mere Oplyste været saa almindelig, at den synes at høre med til de Svagheder og aandelige Sygdomme, som er uadskillelige for den menneskelige Natur. I den katolske Tid var den i Norden udbredt blandt Pøi og Lav. Mange og forskjellige var de Trolddomskunster, der øvedes, og der behøvedes ei Meget for at faa Ky for at være en Mester i flige Kunster. Flere Kunstlæber end det sædvanlige, noget større Aandsgaver end almindeligt i Forening med en eller anden Eienommelighed i den ydre Fremtræden var nok til at gjøre En mistænkt herfor. Flere af Tidens mærkeligste Mænd havde erhvervet sig den smigrende, men farlige Berømmelse at være Mester i "Sortekunsten." En Vekkebiskop fandt sig beføiet til at paalægge Præsterne ikke at besatte sig med deslige Ting, da altid nogle af Djævelens Strikker vare forenede dermed. Man eiede ogsaa Bøger, blandt dem da ogsaa den berømte Gyprianus eller, som den almindelig kaldtes, "Svardebogen", af hvilke de kunde forsøge sin Indsigt i de hemmelige Kunster og lære, hvorledes man skulde høre sig ad. Især var det da som altid gamle Kvinder, der var bekjendte for Kunster i Trolddomsvæsen. Man frygtede dem, da man troede, de baade kunde

slaae Folk og Fæ og hjælpe i alflens Nød, eftersom de var venlig eller fiendtlig stude mod En. Baalet skaanede ikke dem, som besattede sig med Trolddom; dog kjendte man ikke endnu de senere bekjendte vanvittige og grusomme Hegeprocesser.

Overtroen var i de fleste Tilælde af samme Art, som den, vi kjende fra vor Tid. Den lader sig forfølge helt tilbage til den bedenske Tid, de bedenske Guder maatte vige Pladsen for Helgener, som Afgudstempet for Kirken. Ulfer, Bjergfolk, Guldrer, Nisser, Havfruer o. s. v. have sin Oprindelse i Hedenskabets Tid, og Katholicismens oublendede Kristendom arvede Forestillingerne om dem.

Visse Tider var især egnede til Udøvelse af Trolddom, saasom Valborgs Nat, Skjærtorsdag, Sanktshansnatten og Julenatten. Julenatten skulde man især grave efter skjulte Skatte; Brødsmaaler, samlede Julenat, eiede en stor Kraft. Et Uble eller Bøger, mærkede med visse Tegne, og over hvilket man havde læst visse Trolddomsformler, var et useilbarligt Middel til at tvinge en Anden til Kjærlighed. At mane frem Døde, vise frem Tyven eller tvinge ham til selv at bringe det Stjaalne tilbage, var almindelige Trolddomskunster. At man kunde aflægge sin virkelige Skikkelse og omstabe sig til et Dyr hørte ligesom Troen paa Varulve, Gjenferd o. s. v. til de Forestillinger, som var gjængse blandt Folk den Tid saavel som senere. En sort Kat var især et mistænkt Væsen, da det ei var

sikkert, at ikke noget Trolddoms-pak skjulte sig i den. Det ansaaes for et ondt Tegn, hvis en Hare løb over Gns Vej. Stjernerne troede man øvede Indflydelse paa Menneskets Skjæbne. Menneskets Skjæbne var forud bestemt; hvorledes det skulde gaa stod skrevet i Stjernerne og beroede især paa, hvilke Himmeligemer raadede over Gns Fødselsstund. De Stjernekyndige, mente man, forstod at læse og tyde denne Skrift, forudsige det Tilkommende og angive det Dødelik, da man helst burde udføre vigtige Foretagender. Denne Overtro var især udbredt blandt de høiere Stænder. Klokkeringning, troede man, havde en særlig Gyne til at jage onde Aander paa Flugt; de kunde ikke fordrage Kirkeklokkernes Lyd. Derfor ringede man med Klokkerne, naar en Syg laa paa sit Dødsbed; i samme Øjeblik satte man et indviet tændt Børløys i den Døendes høire Haand.

Et lidet Stykke af en Relikvie, indlagt i Skaftet af den Ske, hvormed man spiste, beskyttede mod Gift. Mod onde Aander brugtes Besværgelser og Vievand; Staal var ogsaa et kraftigt Middel mod onde Aander, men især en Tiltale i det hebraiske Sprog.

Naar man nu læser om altderte, kan man ikke andet end takke Gud af Hjertet, fordi han atter har ladet sit Evangeliums sande Lys oprinde, hvorved saadan gruelig Overtro og Misbrug forjages og udryddes fra Kirkens Omraade. Imidlertid er vor Tid i al sin hovmodige Puffen paa Oplysning dog ingenlunde fri for Overtro. Ivertimod: Spaakvinder og Troldmænd drive sit Uvæsen næsten ubindret i de større Byer, hvor endog Avisernes Avertissements-Svalter hjælpe til at fremme deres "Business".

Planeten "Vulkan".

I en lang Række af Aar har der i astronomiske Kredse været ymtet om, at Venus og Merkur ikke var de eneste indre Planeter, men at der endnu var en tredje, der var Solens forfærdelige Jd. verden endnu nærmere end Merkur. Denne Planet, hvis Tilværelse Nogle have troet paa, Andre ikke, synes dog tilfaldt virkelig at være til. Den har faaet Navnet

"Vulkan" efter de hedenske Romeres Jd. gud. Astronomen E. Colbert i Chicago meddelte forleden i et Brev til "Chicago Tribune" endel Oplysninger om denne Planet, og af dette Brev skal vi her meddele en Oversættelse til Bedste for dem af vore Læsere, som interessere sig for astronomiske Spørgsmaal. Mr. Colbert skriver:

"Siden Solsformørkelsen sidst-

I den Juli har jeg omhyggeligt sammenlignet Størstedelen af de Dogaver, som ere i min Besiddelse angaaende Planeten Vulkan, som antages at befinde sig indenfor Merkur. Resultatet er følgende:

Tilværelsen af mere end en saadan Planet antydes som høist sandsynligt. Et planetarisk Legemes Gang over Solfliven er iagttaget af Sidebotham den 12te Marts 1849, af Lescarbault den 26de Marts 1859, af Rice den 15de September 1859, af Summis den 20de Marts 1862 og af Weber den 4de April 1876; under Solformørkelsen den 29de Juli 1878 iagttog Swift et Himmellegeme omtrent 3 Grader Vest for Solen. Alle disse Observationer vasse nøiagtigt, naar man antager en synodisk Periode af 24 774 (ikke fuldt 25) Dage, da dette er det gjennemsnitlige Tidsrum mellem hver

paafølgende Tilbagevenden af Planeten til samme heliscentriske Længde som Jorden. Den tilsvarende Tid for et af dens (siderale) Omløb omkring Solen er meget nær 23 og en Femtedel Dag.

Med denne Periode kan Planetens Gjennemsnits-Afstand beregnes til 0 1592, hvilket giver omtrent 14,700,000 Mile som Banens Radius. For Banen en fuldkommen Cirkel, saa vilde dette være lig en første Elongation af 9 Grader og 10 Minutter, seet fra Jorden. Sammenligningen antyder imidlertid en betydelig Excentricitet, saa at Aphelion-Punktet maatte ikke vil være saa ret fjærnt fra, hvad der beregnes som Jordens Sted ved Høst-Jævndøgn.

Sammenligningerne antyde, at man med Sandsynlighed kan vente en Passeren over Solfliven ("Transit") den 20de September 1879."

En af de Stille i Landet.

En Grindring fra Barnearene.

("Af Livsbilleder fra Elfas" af Margaretha Spörlin.)*

Hun hed egentlig Salome A...; men vi kaldte hende bare "Raadstue-Faster", fordi hun var jødt og øvdraget der og havde henlevet sit Liv der. Hendes Fader var Portner paa Raadstuen og efter Konens tidlige Død tjente Salome, hans eneste Datter, Øvrigheden, ligetil Faderens Død. Hun luftede og lagde i Ønnen paa Raadstuen og

holdt Alt der saa glindsende og rent, fra øverst til nederst i den gamle Bygning, at man sædvanlig pleiede at sige, naar der var rigtig rent og pent i et Hus: "Der er ligesaa pent som paa Raadstuen!"

Da Faderen døde, fløttede Faster til et lidet Tagkammer i sit eget Hus, som Faderen havde kjøbt for hende, af hendes egne Sparepenge,

*) Fra "Fædrelandet" i Kristiania.

og der vedblev hun at være den tro tjenende Raadstus-Faster, for alle sine Slægtninge, der for det meste vare velstaaende, ja endog fornemme, og det fortsatte hun med lige til sit sidste Aandedræt. Jeg ser hende endnu for mig — den kjære Faster — i sin simple Borgerdragt af blaåt hjemmevervet Løi, det stribede Skjort, det snehvide Tørfløede om Halsen, og med den lille hvide Kappe — hun saa saa stille, ydmyg og besteden ud, at det ordentlig gjorde godt at se hende. Hun mindede mig om de gode, gamle Dage, og var en Modfærning til Nutidens Menneſter, som alle vil saa høit tilbeirs, at vi gamle Menneſter rigtig bliver temmelig uhyggelige tilmode derover.

Vi Børn troede dengang, at Raadstus-Faster altid havde været til, og maatte nødvendigvis vedblive at være det, for hvorledes kunde man hjælpe sig uden hende? Hun var jo nødvendig overalt og hjalp i alle Huse. Naar der i Ugens Løb kom en liden Verdensborger, saa tog Faster den Lille, pleiede og stelte ham, indtil Moderen selv kunde aarke det. Hos Syge i Familien vaagede Faster mungen en lang Nat og holdt ud hos dem, indtil de blev ganske friske. Hun trykkede Vinene igjen paa de Døde, isørte Liget den hvide Dragt og lagde det stille og mildt i Kisten med Bøn om en salig Døſtandelse.

Naar vi Børn bleve hjemſøgte af Kopper, Skarlagensfeber, Meslinger, Righoste, eller lignende Sygdomme, saa indsluttede Faster sig med os i Sygestuen og pleiede

os og vaagede over os, og fortalte dertil saa mange nydelige Fortællinger, at vi ordentlig længete efter at blive syge og komme under Fasters Behandling.

Ved Bryllupper, Barnedaaber, Familiemiddage o. s. v. havde Faster ligeledes Hænderne fulde; hun arbeidede sig i Almindelighed døds-træt, for at Husmoderen kunde være uden Omsorg, Ejenerne ikke have for meget Arbeide og Børnene ikke være Rogen til Byrde — saa Alle kunde have sin Del i Festglæden. Hun tænkte aldrig paa sig selv, og det, hun tjente, gav hun strag bort, og naar hendes Onkel, Byſkriveren, som var et Slaags Formynder for hende, forestillede hende: "at nu, da hun var oppe i de 60, kunde hun ikke længer vente at arbejde saa meget, og at det var paa høi Tid, at hun lagde en Skilling tilſide", — saa sagde Faster Ingeniing, da hun havde stor Respekt for sin strenge Onkel og vilde nødig ſige ham imod; men man saa dog paa hende, at hun ikke rigtig havde i Sinde at følge det velmente Raad. "Men, Faster", spurgte han ofte, "hvor har du nu igjen gjort af dine Penge?" Jo, snart havde et Guds barn behovet Sko, et andet en Kateſisme, et tredie en Psalmebog eller en sort Kjole til sin første Altergang. En fattig Stomager, som havde 6 vilkre Børn, men ingen Penge at kjøbe Løder for, han maatte da nødvendigvis hjælpes. Og hendes gamle Ven, Strømvevæveren, som blev saa haardt trykket, fordi han ikke kunde betale sin Husleie, ham maatte hun da give de Penge, som hun jo dog

selv ikke behøvede. Med Husleien gif det ligedan. Nedenunder boede den fattige Stomager, som havde de 6 Børn, men ingen Penge til at kjøbe Læder for og saaledes heller ikke havde noget at betale Husleie med. I første Etage boede en fattig Enke, som havde ligget syg i mere end Nar og Dag, og hendes eneste Datter Elisabeth svæde sig næsten blind for at underholde Moderen og staffe hende den nødvendige Pleie. Elisabeth var Fasters Guldatter — "og min kjære Dufel maa ikke tage mig det ilde op, men af Elisabeth kan jeg ikke tage nogen Husleie; det vilde nage min Samvittighed, om jeg tog imod saa surt forjente Penge. Hvorfor skulde jeg ellers have staaet Fadder til hende og lovet Gud for Alteret, at jeg vilde være hende i Moders Sted, naar jeg nu ikke vilde hjælpe hende saa godt, jeg kunde?" Kort, der var intet Udkomme at saa med Faster; man maatte lade hende give bort, hvad hun vilde, og lade hende gjøre, hvad hun selv fandt rigtigt.

Men to Ting var der, som Faster hadede af ganske Hjerte, og som ordentlig var hende en Gru, og det var Vin, og Staden Paris. Vin drak hun aldrig, ja hun følte endog Bæmmelse ved Lugten deraf, og naar vi Børn af Ondskab heldie nogle Draaber Vin i hendes Vandglas, saa gyste Faster og rystede saa underligt over hele Legemet og raabte saa ynkelig: "I usikkelige Unger! der er kommet Vin i mit Glas!" at vi havde vor største Moro deraf. "Af Vin", sagde hun saa, "er der fra Spndflodens Tider og indtil nu kommet utrolig meget

Ondt i Verden. Vinen var Skyld i, at Fader Noab havde været en Forargelse for sine Børn, og i, at Kam havde spottet sin gamle Fader, og i, at han og hans Efterkommere var rammede af den tunge Forbandelse, der endnu hvilede tungt paa det stakkels Negerfolk, som de ugudelige Slavehandlere endnu bestandig solgte som Slagtekvæg paa Markedet. Ved Vinen havde Satan forledet Menneskene til al Slags Utugt, Strid, Trætte, ja endog til Mord og Drab. Kort, Vinen havde bragt utallige Familier i Nød og Glendighed og styrket mange Sjæle i Helvede." Og deri havde hun Ret.

Og Paris? "Ja, der var værre end i Sedoma og Gomorra, thi fra Paris af havde de vendt op og ned paa hele Verden; der havde de dræbt sin Konge og opfundet den frygtelige Helvedsmaskine; der stod engang en i vor By (Mülhausen i Elsass) paa Torvet, ja hun gyste endnu, naar hun tænkte derpaa! Og fra Paris var der udgaaet Befaling om at lukke Kirkerne og ikke mere at hoitidelig holde den kjære, hellige Søndag, om at indføre de hedenste ti Dages Uger og at lade de Døde begrave uden Sang og Klokkeringning. I Paris havde vore Gesandter solgt vor gode, tydske Schweizerby til de Franke og havde maattet love at blive franke — og det var den største Anstødssten for den kjære Faster, det var hende formelig i Hjertet! Hun blev ogsaa dygtrig udleer af sine unge Slægtninge, fordi hun paa Foreningsfesten jamrede og græd som til en Begravelse og sagde: at hun kunde nu

engang kun tale Tydsk, og at hun var for gammel til at læse Fransk! og de spurgte hende ofte drillende: "Faster! forstaaer du Tydsk endnu?" hvorpaa den ellers saa sagtmodige Faster ærgerligt svarede: "Se mig kun ud, jeg oplever det ikke; men betænk, hvad jeg siger, den Tid vil komme, da Eders Børn ikke mere vil kunne tale Tydsk!" Jeg har ofte siden maattet tænke paa "Raadstu-Fasters" Ord.

Der gaves endnu Noget, hvorover Faster ikke ærgrede sig, men blev dybt bedrøvet; det var nemlig, naar i hine vantro Tider nogle Mænd i Familien, ægte Revolutionens Børn, spottede over Religionen og haanlig spurgte om: "Hvad Nyt hun fandt i sin gamle Bibel, og om hun allerede idag havde læst i den lille Habermann?" (Saaledes kaldte man dengang spottende Habermanns Bønnebog.) Da kom der store klare Taarer i den gode, gamle Joasfrues trofaste Dine; hun sagde ikke et Ord, men saa paa de unge vantro Slægtninge med et saa bedrøvet og ængsteligt Blik, at det gif mig Barn gennem Sjælen og er blevet mig uforglemmeligt, og det staar endnu for mit indre Øie, hvortledes hun, efterat Spotternes vare gangne bort, foldede sine Hænder henne ved den gamle grønne Kaffeovn og sang med Njælvende Stemme den gamle Kjernepsalme: "Jeg slipper Jesum ei."

Engang — det var St. Hansdag — Broder Hans's Navnedag, da vilde Moder luge Smør ind, og det var altid en Fest for os Børn; thi da kom Faster for at hjælpe til, og da fik vi Smøre-

brød og Rager. Smør blev indkogt i Bryggerhuset, og vi fik Lov at være med og stille, ja vi fik endog Lov at røre i Smøret, der blev kogt i en stor Stengryde, til det begyndte at størkne. Ingen kunde da være lykkeligere end vi. Denne Dag lod Faster vente længer paa sig end sædvanligt, og da hun saa endelig kom, saa hun ganske forstræffet ud, og hun hverken saa eller hørte, at Hans sprang hende imøde og viste hende alle sine Herligheder, som han havde faaet i Dagens Anledning.

"Hvad fejler dig, Faster! du er vel ikke syg?" spurgte Moder deltagende.

"Åk! Fru Pastorinde", svarede hun med et dybt Suk, "en ung Barselkone har sendt Bud efter mig og har givet mig en saa kostbar Foræring, at jeg er bleven ganske betaget!"

"Nu", sagde Moder smilende, "om Foræringen var aldrig saa kostbar, saa indser jeg ikke, hvorfor du skulde blive saa forstræffet derover og se saa forfærdet ud, som om der var vedersfaet dig en stor Ulykke."

"Men det er jo Kattun til en Kjole, som den unge Frue har givet mig, det er fra hendes Mand's Fabrik! nu spørger jeg Dem, Fru Pastorinde, hvortledes kan jeg gaa med en Kjole af trykt Tøi? det passer sig ikke for saadan en som mig at gaa saa fint klædt. Moder aabnede Pakken, den indeholdt trykt Sirts fra den første Fabrik i vor By, var mørk i Bunden og oversaaet med hvide Blomster. Vi beundrede alle Herlighederne fra den gode gammeldagske Tid, og

Faster udraabte forbauset: "Nei, hvor vore Mænd dog kan arbejde smukke Ting!"

"Ja", sagde Moder, "det er virkelig ganske pent, men det er jo bare sammensvede Stumper, og jeg tænker, at du godt kan bruge den til Søndagskjole."

"Hvad siger De, Fru Pastorinde! min Søndagskjole er jo splinterny og holder sikkert mig ud, hvad skulde jeg saa med en til? Na Kjære, giv Kjolen tilbage til den unge Frue med mange Tak for hendes gode Villie."

Moder søgte at berolige hende, lagde Paffen tilside og sagde: "at hun kunde jo beholde den saa længe — Tøiet spiste jo ikke op nogen Mad for hende" — og saa tog de da fat paa Arbejdet.

Smøret var kogt ind, Moder var vendt tilbage til Huset, vi Børn havde rørt, til vi vare ganske trætte, og Faster stod netop ifærd med at give os et Stykke Smørebød hver til Løn for vort Arbejde, da Urtekonen kom med Lindeblomster og Kamillethe til Moder. Hun var fra en nærliggende Landsby og var en fattig Enke med 5 uforsørgede Børn. I dag saa hun ualmindelig bleg og sorgmodig ud og havde rødgrædte Dine. Paa Fasters deltagende Spørgsmaal, fortalte hun grædende: "at i det sidste Tordenveir var Palmetaget paa hendes Hytte faldt ned, Binduerne var blevne slaaede itu af Hagelen, og nu vilde hele Hytten styrte sammen, hvis ikke Skaden hurtigt blev afhjulpen; men hun kunde i sin store Fattigdom ikke skaffe Penge til at faa det istand, og nu maatte hun bo under aaben

Himmel med sine stakkels Børn."

Faster havde eftertænksomt hørt paa hende, derpaa hentedede hun hurtig Paffen med Tøiet, og med de Ord: "Hør, Børn, I maa ikke forraade mig!" lagde hun Paffen i den forbausede Urtekonens Hænder.

"Sølg det til Joli, han er en ærlig Tøde, og vil betale Eder godt, og begynd saa strax at gjøre Eders Hytte istand for Pengene. Jeg skal se til at skaffe Eder nogle flere Penge hos mit Søslendebarn Bostriveren og ellers i min Familie, og med Guds Hjælp vil Skaden da kunne rettes paa; men gaa nu, før Fru Pastorinden kommer, og forraad mig ikke."

I det hun sagde dette, satte hun sig paa Bænken ved Siden af Bryggerpanden, tog et Stykke Smørebød og rakte det til sin Yndling Hans med de Ord: "Det er til dig, Hansemand"; men da sank pludselig hendes Haand, Brodet faldt hende af Haanden, og hun lænede Hovedet til Bryggerpanden.

"Faster, hvad feiler dig?" raabte Broder Hans forstrækket; men Faster svarede ikke og blev liggende uden at røre sig. Urtekonen skyndte sig bort til hende og greb hendes Haand — den var kold som Is — vi raabte paa Moder; hun kom strax, tog Faster i sine Arme og lod hende lugte til Edikke og stærktlugtende Sager; man hentede Lægen, han forsøgte at aarelade hende; men Alt var forgæves — Herren havde sendt sin Engel, og stille og fredelig, som hun havde levet, gif hendes Sjæl hjem til Gud. Moder trykkede hendes Dine

til; det var den første Døde, som vi Børn havde seet, og hun saa saa fredelig, med et stille, næsten forklaret Smil som en Himmelsbrud i vor kjære Moders Arme, saa at der udgik en Betsignelse til os fra den salig Indslumrede, som Aiden har fulgt os gjennem hele Livet, og som dengang overbandt Skrækken for Døden i vore Barnehjerner.

"Hør, søde Moder", raabte Hans grædende, "hør, nu giver vist den Herre Jesus Faster i Himmelen en langt deiligere Kjøle, end den hun idag gav Urtefonen?"

"Ja, mine Børn", svarede Moder dybt rørt, "ja, hendes Sjæl glæder sig nu i Herrens og er glad i sin Gud, thi han har iført hende Saligheds Klædebon, han klædte hende med Retfærdigheds Kappe!" (Ef. 61, 10). Da trykkede Moder endnu et Kys paa hendes kolde Pande og lænede hende igjen blidt tilbage.

Bed hendes Kiste græd Alle og sørgede dybt over den kjære Faster. Hendes Onkel Bystryveren lod istandsætte den fattige Urtefones Hytte, og Moder købte Kjøletøiet og lod betrække Sofaen i sit Soveværelse dermed. Siden har jeg ofte siddet i denne brune Sofa med de hvide Blomster, og naar jeg i ungdommeligt Overmod fortabte mig i stolte Drømme eller knurrede over Guds Jørelser med mig, saa kom ofte Billedet af den kjære Faster frem for min Sjæl, og hun tilraabte mig advarende: "Gud staar de Hoffærdige imod; men de Ydmyge giver han Raade!" (1 Pet. 5, 5)

Men ogsaa for hendes Guddat-

ter Elisabeth, som lidt efter lidt er bleven "den gamle Elisabeth", og har erstattet hende i vor Familie, har Faster været en Betsignelse, og Elisabeth har mere end engang, og aldrig uden Rørelse, fortalt en Begivenhed, som ogsaa har grebet mig dybt og har overbevist mig om det hellige Alvor i Guds Bud.

Elisabeth beboede, som allerede før sagt, første Etage i Fasters Hus og ernærede sin yngre Moder med Haandarbejde; Moderen havde ligget mere end Aar og Dag og lidt af et slemt Kræfttilfælde, som stadig krævede Tilson og Pleie

Da Faster en Aften kom træt hjem fra Bast og vilde læse et Kapitel i sin Bibel, kom Elisabeth hurtigt farende ind i hendes Stue med de Ord: "Jeg har noget Vigtigt at sige Eder, Faster."

Faster lagde sine Briller bort og svarede venligt: "Saa sæt dig, Elisabeth, og fortæl mig, hvad du har paa Hjertet; du ser jo ud, som om du havde Feber."

Og nu fortalte Elisabeth: at Frijs H..., en ung slink Suedkermester, havde anholdt hos hendes Moder om hendes Haand, at hans Forældre vilde blive saa fornøiede over Partiet, og at hun selv havde kjendt Frijs fra Barn af som et bravi Menneske, og han var hende slet ikke imod — men alligevel vidste hun ikke, hvad hun skulde gjøre, fordi — her standfede den stakkels Elisabeth og begyndte at græde bitterlig.

"Fordi du har din yngre Moder", tilsvarede Faster ligefrem. Elisabeth nikkede bejaende og begyndte at hullke voldsomt.

"Er Frijs from?" spurgte Faster

efter en Stunds Forløb. "Siden han er kommet hjem fra sin Vandring, har jeg aldrig seet ham i Kiøbe."

"Al, I ved vel, Fæster, at nu til dags gaar ingen unge Mennesker i Kiøbe; men jeg ved ganske sikkert, at Frijs er en flink Arbejder, og at han er snil og brav."

"Brav og from er to forskjellige Ting", sagde Fæster, "jeg har aldrig seet, at En længe kan blive brav, uden at han er from ved Siden af. Men naar du vil gifte dig med Frijs hvem skal saa pleie din stakkels Moder, Lisbeth?"

"Ja, det er netop det, som pincer mig, Fæster. Moders Sygdom bliver bestandig værre og værre; hendes Pleie lægger Beslag paa min hele Tid, saa jeg næsten aldrig faar Tid til at sy — I ved det godt, Fæster, — jeg kan næsten ikke fortjene noget mere."

"Og har dog aldrig lidt Mangel, Lisbeth; thi Herren har naadig hjulpet dig hidtil, og han vil ogsaa gjøre det indtil Enden; men naar du har Mand og Børn, saa kan du jo ikke længer pleie din syge Moder."

"Men jeg kan nu snart ikke længer holde det ud, Fæster — gaa hele Dagen, ikke saa Spile om Natten, og dertil Nød og Sorg — og da der nu er saadan god Anledning til at blive forsvaget, da Frijs tjener godt — saa mente Fru S...., at det var bedst, at Moder kom paa Fattigstuen, hun skulde gjerne hjælpe til at betale for hende." — Lisbeth havde udtalt de sidste Ord med skjælvende Stemme og sænket Hoved — og var ganske ildrød i Ansigtet —

man saa godt, at hendes Samvittighed taledede tydeligt imod at sende hendes Moder paa Fattigstuen.

Stedetfor at svare tog Fæster atter sine Brillen paa og læste andægtig og langsomt Eph. 6, 2—3: "Er din Fader og Moder! — hvilket er det første Bud med Forjættelse, — at det maa gaa dig vel, og du maa længe leve paa Jorden."

Den gamle Anne-Katrine, Bystrykerens Koffkepige, kom ind i dette Diebst "Bystrykeren beder Fæster, om hun strax vil gaa til Præstefruen og vaage hos hende i Nat. Bystrykeren havde selv besøgt hende om Aftenen og fundet hende saa syg og svag, at han ikke ansaa det for raadeligt at lade hende være alene."

Biskop var den kjære Fæster dødsivrig; men her laa en syg, ensom — maasse døende Enke — og hun lukkede Bibelen — tog sin lille Kuro paa Armen, sagde Lisbeth venligt Godnat, og gif da saa hurtig, som hendes trætte Ben kunde formaa, til den syge Præstefru.

Denne Præstefru var en fornem Fattig, "og de er dobbelt beslagelsesværdige, thi de ere bedre vante end en af os", pleiede Raadstus Fæster at sige. Hun var tidlig bleven Enke og havde brugt største Delen af sin lille Formue til sin eneste Søn, Wilhelm, Opdragelse; han skulde efter Moders Døds og Willie studere Theologi og blive Præst som hans Fader. De værre soarede ikke Wilhelm til de store Forhaabninger, som Moderen havde gjort sig om

sin rigt begavede Søn. Han blev ustadig, vildfarende i Troen og havde heller valgt et andet Studium; men Moderens Jernvillie tvang ham til at fortsætte Studiet. "Og da blev han vred", har Fæster ofte fortalt; "han blev en Dagdriver og en saadan Særling, at han istedetfor at blive sin Moder til Trøst og Støtte tværtimod blev hende til Byrde og lagde et tungt Kors paa hende." "Du tvinger mig til at studere Theologi", havde Wilhelm trodsig skrevet til sin Moder fra Universitetet i Zürich, "men jeg vil aldrig betræde en Prædikestol." Og derved blev det ogsaa. — Da han havde fuldendt Studierne, kom han atter hjem til Moderen, og efterat han havde faaet sit Vidnesbyrd som Kandidat, lod han sine Kundskaber og Talenter blive unyttede. Forgæves forsøgte Byfkrivaren og de andre Mænd i Familien at bevæge ham til at søge en Ansættelse eller at modtage en, som var ham tilbudt; han vægrede sig haardnakket, han vilde ikke arbejde. Han har, saa lang Dagen har været, aldrig gidet bestille det mindste, og han har swift sin Moders jurt fortjente Brød, som hun kun kunde forskaffe ved at spinde og strikke og ved den allerstørste Sparsomhed. Han var overhovedet saa trodsig og saa hjerteløs mod hende, at man skulde tro, at han bar en Sten i sit Brøst istedetfor et medfølelse Mennekehjerte.

Nu laa den stakkels Præstefrue sog, hentæret af Smerte og Kummer, og havde allerede ligget i mange Uger. "Gid der snart maa ske en Forandring med hende, det

vilde jeg rigtig ønske hende; Herren vil sikkert ikke glemme hende, han vil nok forbarme sig over hende!" sukede Fæster paa Weien hen til hende.

Først efter 8 Dages Forløb vendte hun tilbage til sit Hjem med sin lille Kurv paa Armen; hun havde trolig pleiet Præstefruen, staaet ved hendes Side i Dødskampen og havde paa Begravelsesdagen ordnet Alt i den lille Husholdning og tilberedt det sidste Afrensmaaltid for Wilhelm. — "Han faar nu være, som han vil — jeg tør ikke forlade ham, og maa hjælpe ham, saa længe det staar i min Magt", sagde hun.

Da Fæster kom tilbage til sit Hjem, kom Lisbeth hende ualmindelig oprørt imøde; imorgen maatte hun give et afgjørende Svar; hun havde endnu ikke kunnet fatte nogen Beslutning og var mere urolig og mere uraadig end nogen- sinde.

"Naar du har ordnet Alt for Matten til din Moder, saa kom op til mig paa mit Værelse, Lisbeth! jeg har tænkt meget paa dig i de sidste Dage", sagde Fæster, og da Lisbeth senere paa Aftenen sad ligeoverfor hende, greb hun hendes Haand og tiltalte hende saaledes: "Idag er Præstefruen bleven begravet. Gud gjøre hende salig og give hende for Jesu Kristi Skyld en salig Opstandelse! Amen. Hun har lidt meget — har ogsaa syndet meget — som vi Alle desværre gjør, men hun har, Gud ske Lov og Tak, indseet det før sin Ende og har bedet om Naade og Barmhertighed — og det forekommer mig, som hendes Død ogsaa kunde

blive til Betsignelse for dig; derfor vil jeg nu betro dig Noget som jeg aldrig har sagt noget Menneſte, og som jeg heller aldrig vil ſige nogen Anden."

Hør nu — Jomfru Cleve, som vi kaldte hende, var en meget ſtately Dame, ſmukkere og flinkere end nogen af ſine Søſtre, og hendes Fader, min Fætter Andreas, havde rigtigt forgæbet ſig i hende og derfor ſkjemt hende bort, ſaa hun var ſaa-forvent og blev ſaa fornemt opdraget, ſom om hun var en Prindsesse. — Derfor var det ogsaa ganſke naturligt, at Jomfru Cleve har Hovedet høit, og da forvente Børn altid er de utaknemligſte, ſaa var hun ogsaa ſaa knibt og overmodig mod ſin gamle Fader, ſom paa ſin gamle Alder fik Kræft i Anfigtet, — og den ſtakkels Mand led ſtækkelig og var ſtækkelig at ſe paa. Paa den Tid forlovede Jomfru Cleve ſig med en ung Præſt, der var ligesaa fornem ſom hun ſelv, og ſom man ſagde en udmærket Prædikanter, hvad jeg gjerne vil tro, ſkjønt jeg aldrig har forſtaaet hans Prædikener. Og han og Jomfru Cleve ſvævede altid i Skyerne, taledes Franſt med hinanden og bildte ſig ind, at de var bedre end alle almindelige Menneſter, og bekymrede ſig ſtammelig lidet om den gamle ſøge Fader, ſom ſjelden i Sogeværelſer, fordi de ikke kunde udholde det ſøle Syn, og fordi den daarlige Luſt der angreb deres ſvage Nerver."

"Nu hændre det, at jeg vaagede den ſidſte Nat hos den ſtakkels Sog; han havde Dagen iforveien ſaaet den hellige Madvere, og ved

Midnat blev han ſaa ſyg, at jeg ſtrag ſkjønte, at hans ſidſte Time var kommen. Jeg var dengang endnu blottende ung, Lisbeth, og havde endnu aldrig ſeet Noget dø; der paafom mig en uſtigelig Angſt, og jeg ſkyndte mig op, bankede heftig paa Døren til Jomfru Cleves Værelſe. "Hvad er paa-færde?" raabte hun og for op af Søvne.

"Al, Jomfru Cleve, kom ned ſaa hurtig ſom muligt; din Fader dør!"

"Na", ſvarede hun ærgerlig, "er det bare det; du har forſtrækket mig ſaa; jeg troede, der var hændt en ſtor Ulykke!"

I det Dieblif, Lisbeth, hørte jeg et ſagte, ſtille Suk ſaa forunderligt og gnylert, at jeg ſtalv over hele Legemet. Hurtig vendte jeg tilbage til Sogeknuden — den ſtakkels Fætter Andreas havde udftridt."

"Jeg har aldrig ſagt det til noget Menneſte; men da Præſtefruen aldrig havde nogen Betsignelse i Livet, — hun miſtede tidlig ſin Mand, og Wilhelm blev jo en unaturlig Søn — ſaa har jeg ofte maattet tænke paa det første Bud, ſom har Forjættelſe; den ſtakkels Præſtefrue har maattet bøde haardt nok derfor; men hun har ogsaa ved Guds Naade funnet erkjende det før ſin Død. "Faster", ſagde hun til mig den ſidſte Nat, "at Wilhelm ikke har havt noget Hjertelag for mig, det har jeg fortjent, fordi jeg behandlede min ſtakkels Fader ſaaledes."

Jeg kunde ikke ſige nei, for jeg havde jo tænkt det mere end hundredre Gange; men jeg troſtede

hende med det deilige Bibelsprog: "Derfor vi bekjende vore Synder, er han trofast og retfærdig, saa at han forlader os Synderne, og renses os fra al Uretfærdighed." (Joh. 1, 9).

"Ja", sagde hun saa atter, "mig er vederfaeren Barmhertighed, Barmhertighed, som jeg ikke er værd — mit stolte Hjerte begjærede det ikke", — derpaa foldede hun sine Hænder og bad inderlig: "O Gud, forbarm Dig over mig og tag mig til Dig for Jesu Kristi Døds Skyld!" og derefter blev hun jævnt svagere og svagere og Aandedrættet kortere og kortere, saa jeg troede, at hun snart havde udfjæmpet. Men med Et rettede hun sig i Beiret og raabte to Gange med saa stærk Stemme: "Wilhelm! Wilhelm!" at det gif mig gjennem Marv og Ben, og jeg troede, at han maatte have hørt det paa sit Værelse, og snart vilde komme. Men han kom ikke, og da den Syge stadig blev mere og mere urolig, gif jeg til hans Værelse og bankede stærkt paa Døren.

"Hvad er paafærde?" spurgte han gnavent.

"Staa strax op, Wilhelm, din Moder holder paa at dø og ønsker at se dig."

"Na", svarede han i samme ærgelige Tone, og affurat med de samme Ord, som hans stakkels Moder svarede for 40 Aar siden — "Na, er det bare det? Du har forstræffet mig, saa jeg troede, der var hændt en stor Ulykke."

"Haarene reiste sig paa mit Hoved, Lisbeth, for i samme Dieblif hørte jeg atter et sagte smerteligt Sul, affurat som for 40 Aar siden

foran Jomfru Cleves Værelse, og jeg ilede ned i Sygeværrelset, kastede mig grædende paa Knæ og bad: "O Herre, gaa ikke irette med os!" Men da jeg reiste mig fra Bønnen og gif hen til Sengen, — da saa den kjære Frue med et vemodigt Smil paa Læben, med foldede Hænder, — hun havde stridt ud, og Herren havde forløst hendes arme Sjæl! Amen.

Faster taug nu; hun var endnu smertelig bevæget over de sidste Dages Oplevelser; ogsaa Lisbeth var dybt rystet og græd stille. Endelig stod hun op, greb Fasters Haand og sagde under Taarer: "Taf, Faster, og Godnat."

Den næste Morgen stod Solen allerede høit paa Himmelen og oplyste det lille Tagkammer med sine guldne Straaler; men Faster sov endnu fast og godt, da hun havde vaaget de sidste 8 Dage, først hos Soge, siden hos den Døde. Da hun endelig aabnede Øinene, stod Lisbeth foran hendes Seng, med et muntert Ansigt, og saa saa venlig og rolig paa Faster, at det ordentlig gjorde hende godt om Hjertet, og hun forstod nu, hvad Kloffen var slagen.

"Faster", sagde Pigen rørt, "Gud gjenagjælde Eder, at I har advaret mig saa troelig og har staaet ved min Side som en tro Engel. Tidlig idag, medens I endnu sov saa godt, gif jeg til Fru H.... og sagde til hende, hvor spudigt det vilde været af mig, om jeg havde forladt min stakkels egen Moder og overgivet hende i fremmede Hænder og sendt hende til fattigstuen, og sagde, at jeg var fast bestemt paa, med Guds Hjælp, at

opfyldte min Barnepligt til det Sidste. Jeg bad hende om at talke sin Frijs hjertelig for Tilbudet, men at jeg endnu ikke kunde tage imod det."

"Gud være lovet!" sagde Fæster, idet hun drog en lang Pust, "og hvad svarede saa Frijs Moder?"

"Det gjorde hende ondt, at jeg stødte min Lykke fra mig; men da jeg var fast bestemt paa ikke at forlade min Moder, saa kunde der naturligvis ikke blive nogen Tale om Systermaalet."

"Nu, Moder og Søn kan gjerne være brave Folk, men fromme er de ikke, Lisbeth, ellers havde de ikke forlangt af dig, at du skulde overtræde Guds Bud, og de havde

vidst, at Forældres Velsignelse bygger Huset for Børnene, og at det kun gaar dem godt paa Jorden, som frygte Herren og holde hans Bud."

Lisbeth havde aldrig angret det Offer, som hun gjorde Moderen; med opofrende Kjærlighed pleiede hun den Syge ligetil hendes Død og bar hende paa sit Hjerte, og Herren bar rigelig velsignet hende, ikke med jordiske, forgjængelige Goder, men med sin Raade og med sin Fred — hun levede som en Kristen og døde salig.

"Og tro mig, Lisbeth, derpaa alene kommer det an; alt Andet er Støv og Aske", det har Raadstu Fæster ofte sagt til hende.

Evangelisk Lutherisk Folke-Kalender.

"Evangelisk Lutherisk Folkekalender for 1879". Under denne Titel og med Ef. 5, 16. som Motto er af Pastor B. J. Muus paa vor Synodes Forlag udgivet et lidet Skrift, som vi paa det Bedste ville anbefale.

Kirkelige Kalendere eller Almanakker ere en meget sædvanlig Ting indenfor de forskjelligte Kirkesamfund hertilands. Vi have allerede for næste Aar modtaget en "Evangelical Lutheran Almanac," som udgives af en engelsk Menighed i Baltimore og anbefales af Obisynoden, en "Lutherisk Kalender," udgivet paa Pennsylvania-synodens Begne af Brobst, Diehl & Co. i

Allentown, Penn, samt en tydsk Kalender fra Missourisynodens Trykkeri i St. Louis. Desuden ventes en engelsk fra General Council's Lutheran Bookstore i Philadelphia og ligesaa en engelsk fra Generalsynoden. Det er heller ikke at undres paa, at Kirken har følt Trang til og erkjendt det som en Pligt at udbrede kristelige Kalendere. Thi de saakaldte mediciniske Almanakker, som frit uddeles af dem, der fabrikere Patentmedicin, ere for en stor Del saa vederstyggelige usømmelige, at man hellere burde kaste dem i Ovnen end have dem hængende paa Væggen. Men ethvert Menneſte, som lever

og færdes i Verden, maa jo have Rede paa Dag og Datum, Fester, Maanedstifter o. dsl. og kan han da ikke saa Andet end Patentmedicinalmanakkerne, nødes han jo paa en Maade til at have en saadan; og ikke er det heller let for ham at holde det under Laas og Luffe som anden Gift; thi ogsaa Kone og Børn og Tjenere, ja Endværet i Huset trænger til at se i en Almanak engang imellem.

Det er derfor meget beklageligt, at der blandt de norske Lutheranere her i Landet, saavidt, vi vide, kun for et eneste Aar, 1858, er udkommet en kristelig Kalender. Dengang udgav Pastor S. A. Preus den; men formodentlig har hverken han eller nogen anden dertil Skikket senere kunnet finde Tid og Anledning til saadant Arbejde. Saa meget mere maa vi takke Pastor Muus, at han ved Siden af sine mange andre Gjøremaal har seet sig i Stand til at udarbejde en kristelig norsk Kalender for 1879. Denne Kalenders Læsestof er helt igjennem lærerligt og opbyggeligt. Det vigtigste Stykke maa vel siges at være en Afhandling til Besvarelse af det Spørgsmaal: "Til hvilken Menighed skal jeg slutte mig?" Det er intet overfladist Høfverksværk, som gives paa dette Spørgsmaal. Først bevises af Skriften, at "Gud vil at de Kristne skulle oprette Ordets offentlige Embede iblandt sig." Dernæst vises "den Fremgangsmaade, som Gud vil, man skal bruge ved Indsættelsen af disse Menighedens Embedsmænd," hvorved da ogsaa Menighedernes Ret til selv at falde sine Præster godtgjøres. For det

Tredie besvares det Spørgsmaal: "Hvilke Forpligtelser have Menneskene ligeoverfor saadanne Ordets Tjenere?" For det Fjerde ligesaa: "Hvad skulle vi dømme om de 'Partier', som paa enkelte Steder ere saa almindelige blandt de Kristne?" 5. Er der da intet Tilfælde, hvor Gud vil, at der skal dannes en Modmenighed imod en bestaaende Menighed?" 6 og 7. Om jeg kan slutte mig til, hvilken Menighed jeg vil, naar den kun i sin Konstitution anerkjender den bellige Skrift og de lutherske Bekjendelser, og om jeg ikke behøver at tage Hensyn til, hvad Slags Synode den har sluttet sig til. Efter en udførligere og begrundet Besvarelse af disse Spørgsmaal sammensættes til Slut Svarene i korte Sætser.

Efter denne lærerige og høist tidsnæstlige Afhandling følger en stjern Allegori om "det ubekjendte Land" med Ebr. 11, 16. som Motto. Derefter flere Smaaafsnit af forskjelligt Indhold. Fremdeles nogle korte Notiser om vor Synode, hvoriblandt Dypregning af dens Embedsmænd, saavel selv om de andre blandt vore Landsmænd her stiftede kirkelige Samfund; ligesaa om Synodal konferencen, dens Værestatter, Tidsskrifter og Missioner. Endelig slutter det Hele med en alfabetisk Fortegnelse over vor Synodes Præster og Profesorer samt deres Adresser, hvortil ogsaa er føjet nogle "andre Adresser," som det kan være af Betydning at kjende.

Vi haabe, at denne Kalender vil blive indført i hvert kristelig Hus iblandt os, og at der i Fremtiden

før hvert Aar maa kunne blive udgivet en lignende.

Bogen udgjør 60 Sider almindelig Dftav og koster, heftet i fulørt

Omflag, 10 Cents. I Partier tilstaaes den almindelige Rabat. Ordres sendes til J. L. Lee. (Ev. Luth. Kirketidende.)

Dpløsning paa Gaaden i No. 23:

No. LI: Mnsat (By paa Arabiens Østkyst.)

Blandinger — Nytt og Gammelt.

Nyttige Planter. Antallet af bekendte nyttige Planter anslaaes til omtrent 10,000. Af disse blive ikke mindre end 2,500 dyrkede. 1,100 vder spiselige Frugter og Bær, 50 Kornarter, 260 levere Rødder og Knoller, 37 Bøg, 420 benytttes som Grøntsager. Spirituøse Drikke faaes af 200 Arter og aromatiske (i: vellugtende) af 266, Bøg faaes af 10, og Olie af 330 Arter, — 650 levere Farvestoffe, 250 Trepler, som benyttes til forskjellige Slags Bævning, 100 Arter benyttes til Fletning, og 740 benyttes som Byggemateriale, 618 bekendte Arter ere giftige.

Det russiske Hofs Pragt gif under Keiserinde Katharina den Anden saa vidt, at hun endog undertiden ved sine Spillepartier benyttede Brillanter som Jettons. De laa i smaa, elegante Gulderuier og bleve tagne med smaa Guldfeer. Naar Spillet hørte op, be-

holdt enhver Deltager sin Gevinst og de Jettons, som endnu vare tilbage. Et saadant Spilleparti kostede Keiserinden over 70,000 Rubler.

Mærkeligt Fund. Bladet Estafette fortæller, at der i et af Kontorerne i det franske Finantsministerium allerede i flere Aar havde henstaaet to Jernkister, der vare sluttede derhen ved Ildbranden i det gamle Finantsministerium, men hvis Indhold Ingen kjendte. Da de stode i Veien, skulde de slutttes, og Bureauchefen forlangte Nøglerne, som ikke fandtes. Man lod da Nøglerne bryde op, og man fandt dem fyldte med Juveler, Bærdipa-pirer, broderede Klæder og en Mængde andre kostbare Ting, deriblandt en med Diamanter prydet Monstrans. Man har opstillet hundrede Gisninger om disse Kisters Oprindelse; man ved kun, at de i umindelige Tider have været

gjemte i det gamle Finantsministerium.

En stum Tjener. Ved en belgisk Grænsebr havde Toldvæsenet i længere Tid lagt Mærke til en elegant Dogcart, kjørt af en Herre, og med en alvorlig og stiv Tjener, der sad paa Bægsædet med forslagte Arme. Toldvæsenets Svørgsmaal, om Bognen indeholdt tolduligtige Varer, blev stadigt af Herren besvaret benægtende. En Dag indtraf det Uheld, at Bognen udfør Toldbøgningen tørnede mod en Sten, hvorved Herren blev kastet af og kom slemt tilskade. Toldbetjenerne løb til for at hjælpe den Tilskadefornne, medens Tjeneren ganske rolig blev siddende ubevægelig paa Bognen, trods alle Opfordringer til at komme sin Herre til Hjælp. Forbitret herover løb en af Toldpersonalet hen og rullede i Tjeneren og opdagede herved til sin store Forbaufelse, at denne ikke var noget levende Menneske, men en Duffe, der iført en Tjeners Skikkelse agerede Tjener, og ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at Duffens Krog bestod af en Sinfbeholder, der indeholdt adskillige Gallons Vin, der paa denne Maade skulde smugles ind.

Gammel Rømling. Krigsretten i Raibach (Østerrig) forhandlede nylig om et sjældent Tilfælde. En Mand fra Krain lod sig i 1848 stille og deserterede kort efter. Siden den Tid — altsaa i 29 Aar — har han uafbrudt opholdt sig i Skovene og Bjergene mellem Krain og Kärnten. Med Undtagelse af Alpehytterne og enlige Huse undgik han alle menneskelige Boliger, havde kun Omgang med Hyrder og

Skovhuggere, levede i Skovene i usle Hytter, som han selv havde opført, og ernærede sig ynkeligt ved at samle Harvig og drive lidt Tusthandel. Endelig blev Manden, der nu er 53 Aar gammel, kjed af dette Liv og overgav sig selv til Militærautoriteterne. Han blev dømt til 8 Maaneders Fængsel.

Svovledes man averterede før i Tiden vil sees ved at læse følgende Noertissement der findes indrokket i Kristiania Intelligentsjedler for 8de Juli 1814 under Afdelingen for "bortkomne Sager":

Løverdags Aften mistede jeg en Parapluie, som havde følgende Kjendemærker: Truffet med grøn Taft med en almindelig Bord, stor, saavidt jeg husker havde den 10 Fiskebeen, alle hele, undtagen det ene, som var bruffet oppe ved Stoffen og omviklet med Staaltraad. Stoffen var sort lakeret med en Krog, hvorpaa var lidt tilbage af Blade. Beslaget indeni og Dupstoen vare pletterede, den sidste nu gul. Søndag Morgen tidlig er seet en Bonde, illædt blaa Trøie og graa Benklæder, med denne Parapluie inde hos en Søfer paa Strømsøe, derafra gif Bonden nedover. Da denne Parapluie hang i en Krog ved Siden af min Port, hvor Ingen havde noget at bestille, saa maa den, som har taget den uden at oplyse det, ansees som Tyv. Jeg haaber derfor at de vedkommende Vorigheder ville være mig behjælpelige i at anholde denne Bonde og fratage ham Parapluien. Skulde den allerede være solgt, da er vel Rjøberen saa fornøftig at sende den tilbage, uden videre, for at undgaa Uleilighed. Omkostnin-

gerne betaler jeg med Fornøielse. Ved denne Leilighed maa jeg ogsaa bringe en Stof i Erindring, som jeg mistede i Vinter paa Strømsøe. Dens Afjendmærker ere: To lys Spansktrør, omtrent 1½ Alen høi, en flad Guldknap, hvori Bogsfavet S. Messing Duv floe med Jern i Enden. Fra Duvfloen op en Spalte 1 Alen lang, Hul for en Rem.

Drammen den 4de Juli 1814.

Navn.

Falkmynhtneri hjem søger neppe nogen anden Stat saa meget som Rusland. Autoriteterne har rigtignok vidst, at Forbrydernetets Traade naaede til de mest forskjellige Lande; men hidtil var det dog ikke lykkets at ordage de egentlige Skyldige. Nu synes der imidlertid endelig at være fundet et Middel til Knudens Løsning. For nogen Tid siden døde nemlig i en By i Mellemrusland en Embedsmand, der syntes at have haft et daarligt Rygte; Politiet lagde Beslag paa hans Efterladenskaber, og man fandt deriblandt ikke blot en Mængde halvfærdige falske 100 og 500 Rubelsedler og Blader, men ogsaa en Korrespondence, der var ført mellem den Afdøde og hans Medhjælper i Tyskland, England, Amerika osv. Ved Hjælp af de fundne Papirer er allerede mange Personer arresterede, og der vil sikkert finde endnu flere Arrestationer Sted. I Berlin er en Litograf bleven arresteret paa de russiske Autoriteters Anmodning.

Handelsvei fra Norge til Sibirien. Dampskibet "Neptun", Kapt.

Rasmussen, kom for en Tid siden tilbage til Hammerfest paa Reise til Hamburg med en Ladning Kveite (Fisk) fra Ob Floden i Sibirien. Skibet hører hjemme i Helsingør og har seilet gjennem den karistte Port (mellem Novaja Semlia og Fastlandet). Man kan da altsaa seile vestenfra til Ob-Flodens Munding og tilbage, men Leden er endnu ikke saa ganske tryk, da der fattes paalidelige Søfarter. Desuden er Taagen slem paa de Kanter.

Fra Afrika. Det er før fortalt i "For Hjemmet" (19de Hefte S. 604), at det geografiske Selskab i England agter at udruste en Expedition med det Formaal at undersøge Landskabet mellem Karavaneveien fra Dar-es Salaam, Syd for Zanzibar (paa Afrikas Øst-Küst) og den nordre Part af Indsøen Victoria Nyanza. Dersom denne Undersøgelse lykkes, vil Selskabet siden sende Expeditionen til Sydenden af Indsøen Tangajika. Den italienske Konsul i Aden (i det sydlige Arabien) er især med at danne et Selskab til Indkjøb af Land til en italiensk Koloni ved Shoa. Tanken er at faa Handelsforbindelse mellem Midt Afrika og Italien.

I Forbindelse hermed kan fortælles, at den franske Løitnant Samelle var sammen med Belgieren Burdo paa en Reise gjennem Afrika fra Vest mod Øst; Samelle er nu død. Det var deres Hensigt at undersøge Landskabet mellem Tshad-Søen (i Sudan) i Nord, Atlanterhavet i Syd og de store Indsøer (Albert Nyanza, Victoria Nyanza og Tanganjika) i Øst.

Det geografiske Selskab i Paris har faaet udarbejdet et Kort af 4 Kvadrat-Meters Størrelse; det udviser alle Opdagelsesreiser i Afrika fra 1754 til Stanley. Tallet paa Opdagelserne er 121, deraf 42 Franskmænd.

Pari Kurs. Den 17de Decem-ber sidstleden blev der i New York solgt \$10,000 i Guld for det samme Beløb i Papirpenge. Det er 16 Aar siden Papir stod lige med Guld i New York. Papirpengene stod lavest engang i 1863, da \$1 i Guld kostede 285 Cents Papirpenge.

Fallitter i Amerika i 1878. For de første 3 Kvartaler af 1878 var Antallet af Fallitter her i Landet 8768 med Passiva \$197,000,000. De tilsvarende Tal for 1877 var 6566 og \$141,000,000.

Oldtidsminder. Om de Skibshouge og Bautastene, som Kong Haakon efter Slaget ved Rastar Aals 954 lod reise over Egil Ullsærk og de Mænd af hans Hær, der vare faldne i Kampen, berettes i "Romsdals Amtstidende": Med de "høie Bautastene" paa Egil Ullsærks Grav er det gaaet paa samme Maade som med saamange andre Mindestøtter; de ere sunkne i Grus. Søndenfor "Freidarberg" findes vistnok endnu en del Gravhouge, tildels omgionne af Stenkrede; enkelte Bautastene findes ogsaa i Krattet nede ved Strandan, men det er først ved en nærmere Undersøgelse paa Stedet man

vil kunne finde Levningerne af Haakons Skibshouge. Paa Freidarbergets østre Side vil man dog kunne se Synemærke paa, at man her staar paa klassisk Grund. En Bautasten, nu kun omtrent 19 Fod lang, ligger der nedfalden i Hjørnen og synes at have ligget der i lange Tider, da den for en Del er dækket af Hjørnesanden. Strax ovenfor sees Spor af Gravhouge, og man vil derhos fristes til at antage, at Stedet, hvor Bautastenen har staaet, vil kunne vaaveges i en Jordybnning i Jordmonnet. Der har oftere været Tale om at faa Stenen gjenreist, uden at dette dog er skeet. I disse Dage har imidlertid endel Mænd stuttet sig sammen for at bringe Stenens paatænkte Rejsning til Udførelse, i hvilken Hensigt allerede et mindre Beløb er indskrevet. Stenens betydelige Størrelse vil, til dens Transport til sin tidligere Plads og til dens Rejsning der kræve ikke saa ganske ubetydelige Udgifter.

Middel mod Rotter. En Mand, hvis Hus var stærkt besængt med Rotter, fandt, efterat han havde prøvet en Mængde Midler, paa at skaffe sig noget Kultjære, som han anbragte i smaa Partier i Rottebullene i sin Kjælder og paa andre Steder, hvor de rasede værst. Rotterne fandt saa ringe Behag i dette Traktament, at de forlod Huset og ikke har ladet sig se der siden.

Rettelser. Side 744, 1ste Spalte, Linie 14 ovenfra: Summis, læs: Lummis. Samme Side, 2den Spalte, Linie 2 ovenfra staar: heliocentrist, læs: heliocentrist.

For Hjemmets 10de Aargang.

Med Aaret 1879 begynder "For Hjemmet" sin 10de Aargang. Bladet vil i næstkommende Aar udkomme i samme Format og paa samme Betingelser som dette Aar, i hvilken Henseende man henvises til Avertissementet paa 2den Side af Omflaget.

Af den aarlige Subskriptionspris \$2 (til Norge og Danmark \$2.50) betaler Udgiveren selv Portoen. 7 forudbetalte Exemplarer faaes for \$12.

Der staar endnu igjen ret en svær Mængde Restancer, hvorfor vi fremdeles er nødt til at lade Kopfernotitsen blive staaende. Da det ikke gaar an at drive Forretninger uden Penge, saa vil vist enhver Rettrænkende indse, at vi er nødt til at kræve, og uden Fortrydelse indsende sin lille Skjærv; \$1 eller \$2 er ikke meget, men naar man multiplicerer det med fem eller sex hundrede, saa bliver det en Sum af Betydning.

Dvsfigelser, som ikke ledsages af resterende Betaling, gjælde ikke Udgiveren vil gjerne, om fornødiges, lempe sig noget efter Abon- nenter og Agenter, hvis Redelighed er ham bekjendt ved tidligere affurat Betaling; alligevel maa han paa det Venligste opfordre alle Bladets Belyndere til at gjøre sit Muligste for at indsende Kontingenten for 1879 saa snart som muligt. De, som nu indsende Restance for 1878 (og ældre), ville forjæne sig Tak ved med det samme at indsende Kontingent for 1879. Lad det ikke fortryde Eder, Venner, at gjøre en liden Anstregelse til Bedste for Bladet.

En fortrinlig Rejsefildring, interessant Fortællinger og meget andet udvalgt Læsestof vil komme ind i næste Aargang. — Nye Sub- sribenter behøge at melde sig snarest muligt, for at Størrelsen af næste Aars Dypag kan bestemmes.

Fuldstændige Exemplarer af nærværende 9de Aargang, (som blandt Andet indeholder tre større Fortællinger, Martoren i St. An- drews, Philip Ashton eller den nye Robinson og Elisabeth), vil en Tidlang være at faa for \$2.

Adr. K. Thronsdjen,
Drw. 14, Decorah, Iowa.

De Abonenter, som endnu ikke have betalt sin Kon- tingent for dette Aar, bedes venligst om snarest mu- ligt at indsende samme. De, som desuden endnu staa til Rest for 1877 (maasse endog for 1876), maa uopholdelig indsende Betaling. Saasnart denne indløber, skal Kvittering blive sendt; hvis den ikke kommer inden 2 Uger efter Afsendelsen af Pengene (eller for Pacific-Staternes Vedkommende inden 4 Uger), saa skriv igjen og meld det. Send Pengene paa en betryggende Maade, saa de ikke forsvinde undervejs.

Adresse:

K. Thronsdjen,
Drawer 14, Decorah, Iowa.

I n d h o l d: Kirkelige Sæder og Stikke i Norden i den katolske Tid. — Planeren "Vulkan." — En af de Stille i Landet. — Evangelist Luther's Folke-Kalender. — Oplysning. — Blandinger- Nyt og Gammelt.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

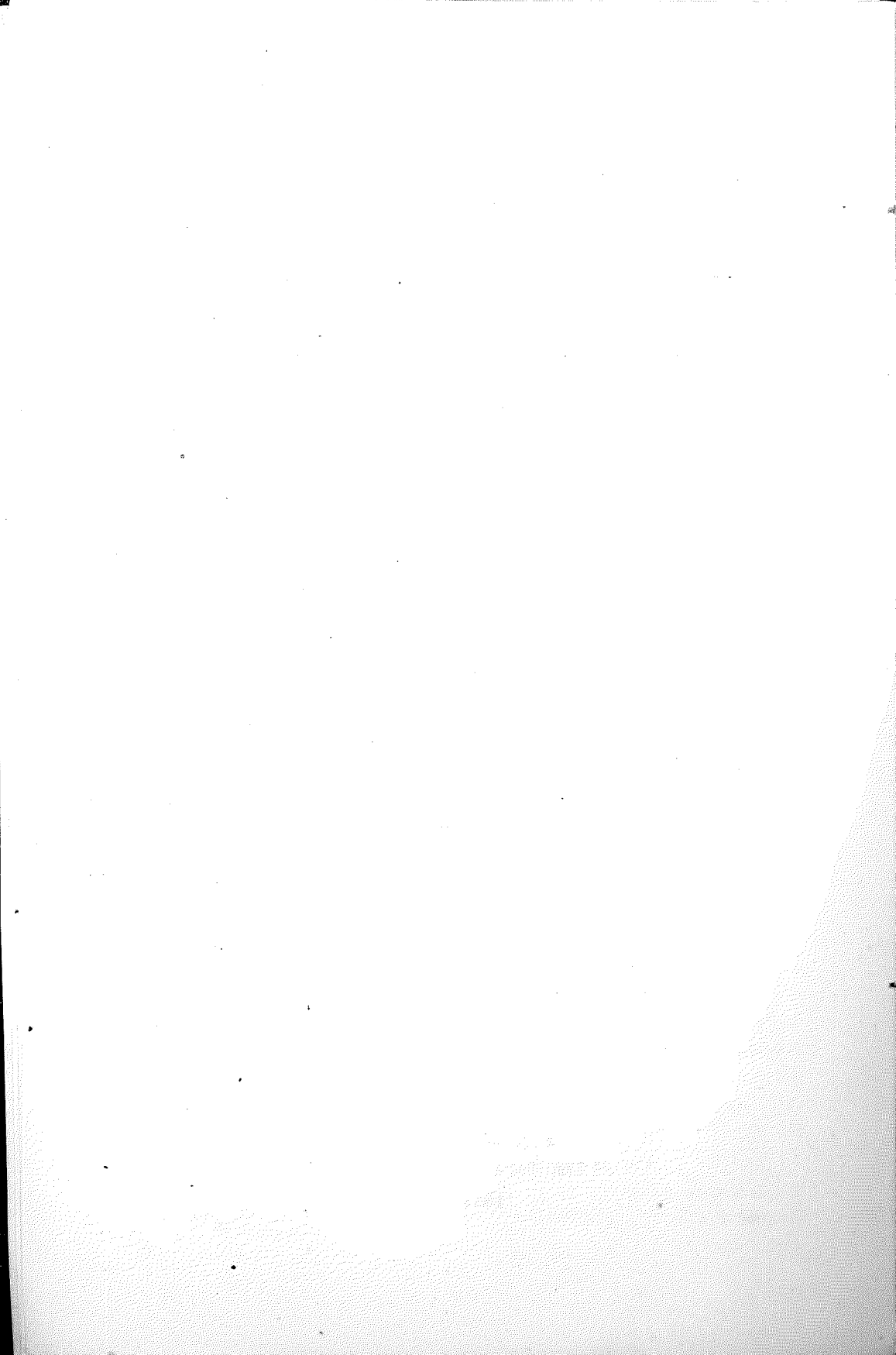
for

nyttig og underholdende Læsning.

Sextende Bind.

Udgivet af K. Thronsfen.

Decorah, Iowa,
Trykt hos B. Anundsen.
1878.

Indhold af 16de Bind.

	Side
Philip Ashton eller den nye Robinson	381, 413, 464, 477, 518, 541, 573, 619, 637
Elisabeth, en dansk Fortælling	390, 425, 451, 491, 531, 550
Martin Luthers Moder	401
Træffuglene	404
Lille Sandy	406
Gaader 409, 442, 475, 506, 539, 570, 602, 635, 667, 697, 728	728, 698, 728, 756
Dpløsninger 442, 475, 506, 539, 570, 602, 635, 667, 698,	728, 698, 728, 756
Blandinger 410, 443, 476, 506, 539, 571, 602, 635, 667, 756	437, 445
Stanleys Reise paa Kongofloden	471
Lidt om Gas	472
De to Sedler	473
Nils og Spøgelse (Digt)	500
Den forladte Kirke (Digt)	501
Hinduernes Guder	503
Lidt om Kaffe	509
Fæstningen (Fortælling)	535
Bibelens Udbredelse	536
Johannes Fester	537
Den gjæstfrie Negerkvinde	559, 585
En Udflugt til Yellowstones vulkaniske Egne	567
En Anekdote om Sigtus den Femte	591
Morgenvinden (Digt)	592
Gunnar paa Lidarende	590
Foran Akeburet i Hamburg	590

Skovstjernen, Biografi,	605, 650, 669, 701
En Julufatters Fortælling om sin Rejse til England	613
Paul Gerhard (Digt)	631
Astronomiens nyeste Erobring	658
Fra Sømandsmissionen	663
Fra Østerland	664
Ridt fra Peru	665
Anhang til Fortællingen om Philip Ashton	680
Maximilian paa Miramar og i Queretaro	683, 718
Sagnet om Bartolomæus	690
En Mand fra Krigens Tid	693
Muhamedanske Softaer og Ulemaer	694
En Udflugt fra Vera Cruz	708
Hjemve (Digt)	711
Den gamle Ringers Juleaften, Fortælling,	712
Afens Nordspidse omseilet	723
Buggefang	725
Underfuld Redning	726
Sæder og Skibe i Norden i den fatholste Tid	733
Planeten "Vulkan"	743
En af de Stille i Landet, Fortælling,	744
Evangelist Luthers Folke-Kalender	754

CITY SHOE STORE.

A. HANSON

handler

udelukkende med **Sko og Støvler**

af alle mulige Slags fra de bedste Fabriker baade i Øst og Vest. Etedet: det gamle Gullikson=Store, Decorah, Iowa.

For 12 Cents

sendes portofrit et Hefte, indeholdende

“To ældgamle Sange fornede”, nemlig *Tolvtaalvifen* og *Den gyldne Abc.*; 5 for 50 Cents, 12 for \$1.00.

Adresse: **K. Thronsfen**, Dr. 14, Decorah, Iowa.

380 Oktavsider

med udvalgt Læsning for 50 Cents,

nemlig *Ilte Bind* (1876 I) af “*For Hjemmet*”, indeholdende Fortællingen “*To Søstre*” samt *Pontopordans Levnet*. Skrevet af ham selv. “*Messenar Andreas Riis*” og meget andet Læselst. Noale saa Bestyrelser særes saaledes for borte Pris. Benyt denne Leilighed! Adresse: **K. Thronsfen**, Dr. 14, Decorah, Iowa.

A. Gullikson & Bro.,

Decorah Iowa,

handler med

Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt Kobber- og Blik=Vare, Gaardsredskaber og Verktois, Bygningsmaterialier saasom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blikvarer reparerer. Tagreuder forfærdiges til billige Priser.

To Søstre.

De 4 første Hefter af “*For Hjemmet*” for 1876, indeholdende: *To Søstre*, Fortælling fra en norsk Fjeldbygd, foruden 13 større Artikler og 36 Blandinger, sendes portofrit til hvilken som helst Adresse her i Landet for 25 Cents.

Hele Bindet (12 Hefter, 384 Sider) sendes portofrit for 50 Cents.

Adresse: **K. Thronsfen**, Dr. 14, Decorah, Iowa.

J. H. Montgomery & Co.,

Apothekere og Boghandlere,

Decorah, - - - - - Iowa.

Mediciner tilberedes omhyggeligt efter Lægers Recepter. En duelig og forsigtig norsk Expeditor er altid tilstede.

No. 7—24.

First National Bank

OF DECORAH, IOWA.

Udfører almindelige Bankforretninger. Kjøber og sælger Bøxler
paa

NORGE, SVERIGE og DANMARK

samt alle andre europæiske Lande.

Besørger Indfordring af Arbejdsidler og andre Fordringer i de skandinaviske og andre europæiske Lande.

Sælger Billetter for Befordring til og fra Norge, Sverige og Danmark og de øvrige europæiske Lande.

Forespørgsler i det norske og engelske Sprog besvares pr. omgaaende Post

James H. Gaston, Præsident.

A. Bradish, Vice-Præsident

T. W. Burdick, Kasserer.

Geo. D. Gardner, Assist. Kask.

Ole T. Nien, Tæller.

P. E. Haugen,

Gier af

Decorah Marble Works.

Water Street, Decorah, Iowa.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamakee Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at expedere alle Ordres med fort Bærel. Jeg har sikret mig de bedste Arbejdere og kan udføre smukt og billigt Arbejde. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Inscription feilsfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbejdere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret D^r. Harvey Miller og P. Nickel.

P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udvælger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmeste Fragt-Office.

P. E. Haugen.